

Fiche 3: Mededeling EU-strategie voor de veehouderij

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S EU-strategie voor de veehouderij

b) Datum ontvangst Commissiedocument

7 juli 2026

c) Nr. Commissiedocument

COM (2026) 576

d) EUR-Lex

eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52026DC0576

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevingstoetsing

Niet opgesteld.

f) Behandelingstraject Raad

Landbouw- en Visserijraad

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LNVN)

2. Essentie voorstel

De Europese Commissie (hierna: de Commissie) presenteerde op 7 juli jl. een langetermijnstrategie om de veehouderijsector in de EU toekomstbestendig te maken en presenteerde in aanvulling hierop tegelijkertijd ook een Eiwitactieplan.¹ De veehouderij speelt een belangrijke rol voor de voedselzekerheid, regionale economieën en open strategische autonomie, maar kampt ook met kwetsbaarheden en maatschappelijke druk op het gebied van duurzaamheid, dierenwelzijn en concurrentievermogen. De strategie richt zich op het oplossen van deze uitdagingen door de sector te versterken langs vijf pijlers die samen de levensvatbaarheid van de Europese veehouderij moeten waarborgen: veerkracht, concurrentievermogen, duurzaamheid, territoriale diversiteit en excellentie. Om de strategie te implementeren heeft de Commissie 32 sleutelactiviteiten geformuleerd voor de vijf pijlers. De

¹ Actieplan voor veerkracht, strategische autonomie en duurzaamheid van het eiwitsysteem van de EU [EUR-Lex - 52026DC0355 - NL - EUR-Lex](#); De kamer wordt over dit actieplan separaat geïnformeerd middels BNC fiche.

langetermijnstrategie is onderdeel van de uitwerking van de Visie voor Landbouw en Voedsel.² De Commissie benoemt dat de overgang naar een veerkrachtige, concurrerende en duurzame veehouderij ook een van de doelstellingen zal zijn van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (hierna: GLB) na 2027. Daarbij wordt aangegeven dat het GLB, zonder vooruit te lopen op de lopende MFK-onderhandelingen, de belangrijkste pijler van inkomenssteun, investeringssteun en stimulansen zal blijven.

De eerste pijler gaat over het versterken van de weerbaarheid van de sector tegen crises (bijvoorbeeld uitbraken van dierziekten en marktverstoringen) en structurele veranderingen (bijvoorbeeld klimaatverandering) en volgt daarbij 3 sporen, namelijk een sterk kader voor risicobeheer, een betere ziektepreventie en -bestrijding, en meer investeren in aanpassing aan en beperking van klimaatverandering en in innovatie op dat gebied. Een veerkrachtige veehouderij is essentieel voor de open strategische autonomie en voedselzekerheid van de EU. Daartoe is een voorstel gedaan voor een specifieke financiële regeling voor risicobeheer onder het Meerjarig Financieel Kader na 2027 en worden relevante aspecten op het gebied van risicobeheer mogelijk opgenomen in de nationale GLB-aanbevelingen van het toekomstige Nationaal- en Regionaal Partnerschapsplan (NRPP). De Commissie ontwikkelt ook een handboek met praktische richtsnoeren voor lidstaten over risicomanagement, onderzoekt verbetering van waarschuwingssystemen en noemt het verminderen van afhankelijkheden van ingevoerde productiemiddelen zoals veevoer, energie en kunstmeststoffen. De Commissie geeft prioriteit aan dierziektebestrijding en infectiepreventie en heeft hiervoor de Diergezondheidsverordening (Verordening (EU) 2016/429) geëvalueerd en zal preventie door middel van vaccinatie verder ondersteunen.

De tweede pijler betreft het versterken van de concurrentiepositie van de veehouderij zowel op EU- als mondiaal niveau. De Commissie zet daarbij in op een voorspelbaarder langetermijnkader voor investeringen, optimale mogelijkheden voor de sector om gebruik te maken van geavanceerde technologieën en innovatieve werkwijzen, en op een gelijk speelveld ten opzichte van derde landen. De Commissie overweegt een financieel instrument en leningen bij de Europese Investeringsbank om de financieringskloof te dichten voor de transitie naar een betere duurzaamheid en dierenwelzijn. Ook moet er eerlijke prijsvorming zijn in de keten, waarbij consumentenverwachtingen worden afgestemd op de productiekosten. Met betrekking tot een gelijk speelveld tussen de EU en derde landen noemt de Commissie initiatieven uit de Visie op Landbouw en Voedsel, zoals de lopende herziening van de regels voor dierenwelzijn om ervoor te zorgen dat de standaarden voor geïmporteerde producten uit derde landen beter op die van de EU aansluiten en landbouw- en voedseldiplomatie om nieuwe marktkansen te creëren voor Europese export.

² Een visie voor landbouw en voedsel, [EUR-Lex - 52025DC0075 - NL - EUR-Lex](#)

De derde pijler richt zich op een toekomstbestendige duurzame sector door de klimaat- en milieu-impact van de veehouderij te verminderen en dierenwelzijn te verbeteren. Ten aanzien van dierenwelzijn kondigt de strategie onder andere gerichte voorstellen aan voor de herziening van de dierenwelzijnsregels voor leghennen en vleeskuikens, en voor varkens. Ook zal de Commissie in dialoog gaan met belanghebbenden over de export van levende dieren voor slacht buiten de EU en op basis daarvan mogelijke alternatieve overwegen. Om effectief beleid voor methaanemissiereductie te faciliteren, zal de Commissie werken aan een geharmoniseerde methodologie voor het meten van broeikasgasemissies op bedrijfsniveau en het gebruik van verbeterde monitoringtools bevorderen. De Commissie zal in het kader van het toekomstige NRPP mogelijk met nationale GLB-aanbevelingen komen om lidstaten te ondersteunen bij de invoering van beproefde oplossingen voor verduurzaming. Daarbij wordt ook verwezen naar investeringen voor biogasinstallaties om zo de afhankelijkheid van externe energie en meststoffen en kunstmest binnen de veehouderij terug te brengen en inkomen voor agrarische bedrijven te genereren. Daarnaast beoordeelt de Commissie op basis van een proefcertificeringsmethodologie de opname van emissiereducties in de veehouderij in het toepassingsgebied van de EU-verordening voor koolstofverwijdering en koolstoflandbeheer (CRCF).

De vierde pijler omvat het ondersteunen van een veehouderij die past bij Europa's territoriale diversiteit en die de uiteenlopende landschappen, productiemodellen en plattelandsgemeenschappen van Europa weerspiegelen. De Commissie zal, in samenwerking met lidstaten, een plan ontwikkelen om tegemoet te komen aan regio's en plattelandsgebieden die het risico lopen verlaten te worden met als doel het terugbrengen van duurzame veehouderij.

De vijfde pijler betreft het bevorderen van de excellentie van Europese productiesystemen, o.a. door de kwaliteit en herkenbaarheid van producten en de identificatie van producten van EU-oorsprong te vergroten. De Commissie zal het afzetbevorderingsbeleid van de EU gebruiken om de nadruk te leggen op de kwaliteit, duurzaamheid en hoge welzijnsnormen.

3. Nederlandse positie ten aanzien van de mededeling

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

De EU-strategie voor de veehouderij sluit grotendeels aan op het Nederlandse beleid dat zich richt op een robuuste, innovatieve en evenwichtige veehouderijsector die inspeelt op zowel mondiale uitdagingen als regionale kansen. De Nederlandse veehouderijsector kan met zijn kennis en innovatieve vermogen een belangrijke rol spelen in de verduurzaming van de veehouderij. De urgentie van de opgaven in Nederland onderstreept dit belang.

Ten aanzien van het GLB is een van de kerndoelstellingen van het kabinet om beter in te spelen op maatschappelijke verwachtingen rond duurzaam geproduceerd, veilig en gezond voedsel, met o.a. aandacht voor een beter dierenwelzijn en minder impact op klimaat en milieu. Daarom is het GLB een

belangrijk instrument om landbouwers te ondersteunen via inkomenssteun, hen te stimuleren tot duurzame inspanningen, en investeringssteun te bieden.³

In het kader van veerkrachtige veehouderij zet het kabinet in op preventie en vaccinatie als kerninstrumenten voor diergezondheid, met eigen verantwoordelijkheid voor dierhouders en gezamenlijke financiering via het Diergezondheidsfonds. Hierbij zet het kabinet in op investeringen voor vaccinontwikkeling, waar mogelijk en verantwoord aanpassing in de Diergezondheidsverordening (o.a. regels rondom vaccinatie) en het bevorderen van acceptatie van producten van gevaccineerde dieren binnen en buiten de EU. Nederland beschikt over een robuuste kennis- en monitoringsinfrastructuur en deelt deze kennis actief binnen de EU. Daarnaast pleit het kabinet voor een verschuiving in handelswijzen, waarbij vaker producten in plaats van levende dieren worden verhandeld om risico's op ziekteverspreiding te verkleinen en dierenwelzijn te bevorderen.

Het kabinetsbeleid op het gebied van concurrentievermogen richt zich op het waarborgen van een gelijk speelveld door import van dierlijke producten uit derde landen te laten voldoen aan ten minste equivalente eisen op het gebied van voedselveiligheid en dierenwelzijn als binnen de EU. Dit moet wel gebeuren in overeenstemming met de internationale (handels)regels. Met betrekking tot het unilateraal opleggen van productiestandaarden is het kabinet over het algemeen terughoudend.⁴

Ten aanzien van de derde pijler (toekomstbestendige en duurzame sector) zet het kabinet stevig in op het verminderen van de impact op het klimaat en de leefomgeving en het verbeteren van het dierenwelzijn. Via een maatregelpakket voor landbouw, natuur en stikstof⁵ werkt het kabinet in samenhang naar een toekomstbestendige landbouw en een sterke en robuuste natuur. Hiermee zullen de ammoniakemissies structureel en geborgd worden verlaagd in de landbouw, met 23-25% in 2030 en met 42-46% in 2035 ten opzichte van 2019. Deze reductie zal behaald worden door inzet op innoveren, extensiveren, omschakelen, verplaatsen en beëindiging, waarbij het kabinet een brede ondersteuning aan agrariërs zal bieden. Een aantal van de beoogde maatregelen zal ook een effect hebben op de reductie van broeikasgasemissies in de veehouderijsector.

Met de ondertekening van de *Global Methane Pledge* heeft het kabinet zich ook gecommitteerd aan de internationale samenwerking om de mondiale uitstoot van methaan met tenminste 30% te reduceren in 2030 ten opzichte van 2020. Het kabinet zet zich naast nationale emissiereductie ook, via de EU, in voor internationale samenwerking om de mondiale uitstoot van broeikasgassen, waaronder methaan, terug te dringen. Het kabinet zet daarbij stevig in op het stimuleren van groen gas productie binnen de

³BNC-fiche Herziening Gemeenschappelijke Marktordening Verordening, Kamerstuk 22112, nr. 4145; BNC-fiche Voorstel nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2027, Kamerstuk 22112, nr. 4145.

⁴BNC-fiche Mededeling Visie voor landbouw en voedsel, Kamerstukken 22 112, nr. 4016.

⁵Weer ruimte voor boer, natuur en bouw: maatregelpakket voor landbouw, natuur en stikstof, Kamerstukken 2025-2026, 36800-XIV nr. 87

veehouderij, door in de voorgenomen bijmengverplichting groen gas op ketenemissiereductie te sturen wordt mestvergisting op basis van dagverse mest gestimuleerd. Dit zorgt voor het terugdringen van methaanemissies. Via het continu aanscherpen van wet- en regelgeving ten aanzien van vervuilende emissies, onder andere op grond van de herziene EU-richtlijn Luchtkwaliteit, die nieuwe normen bevat voor de concentraties in de lucht van de belangrijkste luchtvervuilende stoffen, wordt gewerkt aan het dichterbij brengen van een gezonde leefomgeving.

Binnen het maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof zijn, op het gebied van klimaat, bedrijfsspecifieke emissienormen voor broeikasgassen voor de veehouderij opgenomen, waarmee de maximale emissie van broeikasgassen per fosfaatrecht voor een veehouder wordt vastgelegd en ondernemers zelf kunnen bepalen hoe die doelen worden gehaald. Hierin kiest het kabinet de juiste balans tussen een ambitieuze opgave en haalbaarheid op het boerenerv, waar een duurzame toekomst centraal staat.

De inzet op efficiënt gebruik van nutriënten is reeds onderdeel van Nederlands beleid middels de duurzame bouwplannen die gelden vanuit het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn⁶ en die worden gestimuleerd via het GLB. Daarnaast zet het kabinet in op het gebruik van circulaire meststoffen (RENURE) om zo de strategische afhankelijkheid van externe input en de druk op het milieu te verminderen.

Naast het natuur- en klimaatbeleid zet het kabinet in op een gezonde leefomgeving door de uitstoot van o.a. ammoniak, fijnstof en geur vanuit veehouderijstallen te verminderen. Hiermee wordt zowel de milieukwaliteit als de gezondheid en leefomgeving van Nederlanders verbeterd. Ook via de implementatie in nationale wet- en regelgeving van emissie- en concentratienormen op grond van de herziene EU-richtlijn Luchtkwaliteit en de herziene EU-richtlijn Industriële Emissies, die ook het kader vormt voor omgevingsvergunningen voor een deel van de veehouderijsector, werkt het kabinet aan het dichterbij brengen van een gezonde leefomgeving.

Vanuit het perspectief van duurzame veehouderij werkt het kabinet voor dierenwelzijn aan gefaseerde normstellingen voor het verbeteren van dierenwelzijn met het Convenant Dierwaardige Veehouderij en de AMvB Dierwaardige veehouderij, die na de zomer van 2026 zal worden voorgehangen bij het parlement. Het verhogen van dierenwelzijn draagt bij aan het draagvlak in de maatschappij voor de *license to produce* van de veehouderij, die onder druk staat. In de concept-AmvB dierwaardige veehouderij is zowel de uitfasering van (kolonie-)kooihuisvesting van legkippen, als de uitfasering van resterende kooihuisvestingen bij vleeskuikenouderdieren opgenomen. Ook is het kabinet beleid in samenwerking met de sector en marktpartijen gestart om te komen tot een vermindering van het aantal gedode ééndagshaantjes en pleit het kabinet voor een aparte juridische status voor insecten binnen de EU, omdat de huidige regelgeving voor landbouwhuisdieren niet passend is voor deze sector.

⁶ 7e Nederlandse actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn, Kamerstuk 33037, nr. 431.

Nederlandse veehouders zijn koploper wat betreft innovatie en digitalisering. Het kabinet zet in op innovatie en vernieuwing voor verduurzaming en verbetering van dierenwelzijn via verschillende initiatieven, o.a. middels financiering van EU-partnerschappen met onderzoeksprojecten gericht op diergezondheid en dierenwelzijn, en gerichte digitalisering en datagedreven landbouw, inzet op generatievernieuwing en via experimenteerlocaties en fieldlabs om innovaties te toetsen. Het kabinet hecht groot belang aan de sociale weerbaarheid en het psychosociaal welzijn van agrarische ondernemers en steunt initiatieven die hier een bijdrage aan leveren, o.a. het programma TABOER en het Loket Welzijn Landbouwhuisdieren. Daarnaast kent Nederland private en coöperatieve bedrijfsvervangingsdiensten die bij ziekte of andere calamiteiten tijdelijke vervanging op het bedrijf mogelijk maken.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt de strategie op grote lijnen, omdat deze in samenhang kijkt naar zowel de ontwikkeling van de veehouderij als het behalen van milieu-, natuur-, klimaat- en sociale doelen, waaronder de versterking van rurale gebieden en gemeenschappen. Dit sluit thematisch aan bij het recent gepresenteerde nationale maatregelpakket voor landbouw, natuur en stikstof, waarbij ook integraal naar deze doelen en onderwerpen wordt gekeken. In lijn met de strategie wordt in het aangekondigde stikstofbeleid ingezet op verduurzaming via innovatie in de veehouderij, maar daarnaast wordt ook ingezet op maatregelen gericht op extensivering in kwetsbare gebieden rondom o.a. Natura2000-gebieden en maatregelen die resulteren in een kleinere productiecapaciteit. Deze nationale inzet is noodzakelijk om aan de milieu- en natuurdoelen te voldoen en vergunningsverlening weer mogelijk te maken. Met deze integrale inzet van maatregelen beoogt het kabinet een duurzame toekomst te kunnen bieden aan de sector. In de voorliggende strategie wordt vooral stilgestaan bij risico's die gelden voor landen en gebieden met een hele andere context en bijv. een veel lagere veedichtheid zoals risico's op landverlating en de risico's daarvan voor het milieu. Dit sluit niet aan bij de Nederlandse context van een klein land met een grote veehouderijsector en grote druk op ruimte en grond. Zodoende onderstreept Nederland in het bijzonder de notie uit het voorstel dat rekenschap gegeven moet worden aan verschillen tussen lidstaten. Daarbij is het van belang dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het gelijke speelveld. In de verdere uitwerking van de strategie is het daarom voor Nederland van belang dat er voldoende rekening worden gehouden met specifieke nationale omstandigheden en uitdagingen.

Ten aanzien van de eerste pijler is het kabinet positief over het voornemen van de Commissie tot de ontwikkeling van een handleiding met praktische uitwerkingen voor lidstaten om het risicobeheer via het toekomstige NRPP te versterken. Het kabinet is kritisch, met betrekking tot het GLB, op het idee om dit onderdeel te maken van de GLB- aanbevelingen die lidstaten worden opgelegd en minder ruimte laten voor nationale keuzes. Tegelijkertijd blijft het kabinet inzetten op een transparant, proportioneel en een op feiten gebaseerd proces. Ook vraagt het kabinet om meer duidelijkheid over de uiteindelijke rol van de

GLB-aanbevelingen bij het opstellen en beoordelen van het NRPP en onderstreept het kabinet dat de aanbevelingen voldoende ruimte moeten bieden voor nationale invulling.

Het kabinet ondersteunt de richting van de Commissie t.a.v. diergezondheid en weerbaarheid, met name op het gebied van preventie en vaccinatie als kerninstrumenten om dierziekten te beheersen en het ruimen van gezonde dieren te beperken. Dit sluit naadloos aan bij de stappen die het kabinet zet om te komen tot structurele vaccinatie van pluimvee tegen vogelgriep en de Europese en internationale activiteiten om het draagvlak voor vaccinatie en de acceptatie van producten van gevaccineerde dieren te vergroten. Het kabinet benadrukt hierbij de eigen verantwoordelijkheid van dierhouders, wat zich uit in gezamenlijke financiering van preventie, monitoring en bestrijding. Nederland deelt graag ervaringen uit deze publiek-privaat georganiseerde aanpak met andere lidstaten.

Ten aanzien van de tweede pijler onderkent het kabinet dat meer actie nodig is voor een blijvend concurrerende veehouderij op EU en internationaal niveau. Het kabinet is dan ook blij om te zien dat de Commissie meer in wil zetten op het opschalen en toepassen van innovaties, door een betere valorisatie van onderzoeks- en innovatieresultaten in start-ups en scale-ups en commerciële toepassing. Het kabinet benadrukt hierbij het belang van het verminderen van regeldruk, omdat overmatige administratieve lasten innovatie en ondernemerschap onnodig belemmeren. Nederlandse veehouders zijn koplopers op het gebied van innovatie en digitalisering en het kabinet zet onder meer in op experimenteellocaties om de valorisatie van kennis en het toepassen in de praktijk van innovaties te stimuleren. Ook de inzet van digitalisering, robotisering en AI kunnen hierin behulpzaam zijn, zoals de Commissie aangeeft. Deze instrumenten moeten niet alleen worden ingezet voor productie en kwaliteit, maar expliciet ook voor duurzaamheid en dierenwelzijn.

Het kabinet deelt de visie van de Commissie dat investeren in duurzaamheid een investering is in de landbouw op de lange termijn. In de derde pijler zijn veel raakvlakken met de Kamerbrief van 26 juni jl. over 'Weer ruimte voor boer, natuur en bouw: maatregelpakket voor landbouw, natuur en stikstof'. Daarin heeft het kabinet op 26 juni de eerste maatregelen aangekondigd waar een duurzame inzetbaarheid van de landbouw wordt voortgezet en waarmee het kabinet de integraliteit van meerdere doelen benadrukt. Het kabinet is positief over het voornemen van de Commissie om zich in te zetten voor afstemming van standaarden voor geïmporteerde producten ten aanzien van dierenwelzijn. In de reactie op de publieke consultatie over de modernisering van de EU-dierenwelzijnsregelgeving voor de veehouderij is benadrukt dat het belangrijk is dat dierlijke producten die uit derde landen worden geïmporteerd aan ten minste equivalente dierenwelzijnsstandaarden zouden moeten voldoen ten opzichte van standaarden in de EU. Regelgeving over productiestandaarden inzake dierenwelzijn op geïmporteerde producten moet wel in lijn zijn met relevante WTO-regels.⁷ Het kabinet is in algemene zin positief over het openen van markten voor hoogwaardige Europese export, waarbij het niet alleen gaat om producten, maar ook om kennis.

⁷ Kamerstuk 21501-32, nr. 1761, bijlage en nr. 1810.

Het kabinet is positief over het voornemen van de Commissie om tot een Europees verbod van kooisystemen te komen, niet alleen vanuit het perspectief van dierenwelzijn, maar ook vanuit het perspectief van gelijk speelveld voor Nederlandse veehouders. Uitfasering en verbieden van kooihuisvesting voor kippen en de transitie van de huisvesting van zeugen naar hokken waarin zeugen tijdens de kraamperiode vrij kunnen bewegen past bij het kabinetsbeleid richting een dierwaardige veehouderij. Het houden van kippen en zeugen in een beperkte ruimte brengt grote beperkingen met zich mee voor het dierenwelzijn, o.a. doordat de dieren de verschillende gedragsbehoeftes niet kunnen uitvoeren. Het kabinet benadrukt echter ook dat de Commissie in de herzieningsvoorstellen voor de EU-dierenwelzijnswet- en regelgeving breder moet inzetten op dierwaardigheid, met waarborging van goede voeding, goede omgeving, goede gezondheid en voldoende verdere mogelijkheden om in de gedragsbehoeften van de dieren te voorzien (positief welzijn). Het kabinet zet bij de EU-wetgeving in op een dierwaardige veehouderij voor in principe alle diersoorten, naast pluimvee en varkens heeft hierbij rundvee prioriteit. Ook pleit het kabinet voor het gebruik van dierenwelzijnsindicatoren.

Wat betreft ééndagshaantjes kijkt het kabinet op dit moment met belangstelling naar een algeheel verbod op het doden van ééndagshaantjes. Het kabinet is met name geïnteresseerd in potentieel ongewenste gevolgen, zoals verplaatsing van productie naar derde landen of andere ongewenste neveneffecten. Wel zet Nederland in op technologische doorontwikkeling (zoals van in-ovo⁸ geslachtsbepaling) en consumentenvoorlichting, en vraagt het kabinet de Commissie om aandacht te besteden aan het verwaarden van eieren zonder gedode haantjes, in de verwerkende industrie, alsmede het stellen van dezelfde eisen aan eieren die van buiten de EU worden ingevoerd, in overeenstemming met de internationale (handels)regels. Met betrekking tot de export van levende dieren naar derde landen heeft het kabinet bij de onderhandelingen over het Commissievoorstel voor een nieuwe Transportverordening al ingebracht het onwenselijk te vinden dat lange transporten over land en zee mogelijk blijven.⁹ Het kabinet zet zich in voor een verschuiving van transport van levende dieren naar transport van dierlijke producten en genetische uitgangsmaterialen.

Het kabinet had in de strategie graag aandacht gezien voor de relatief jonge insectensector als belangrijke bron voor eiwitten voor diervoeder. Doordat diverse regelgeving m.b.t. landbouwhuisdieren niet passend is voor deze sector kan het circulaire potentieel van deze sector voor diervoeder op dit moment niet benut worden en verdwijnen voedingsrijke substraten in de energiesector. Daarom zou het wenselijk zijn een specifieke juridische categorie te creëren, anders dan reguliere landbouwhuisdieren, voor insecten bestemd voor diervoeder en insecten bestemd voor andere toepassingen dan diervoeder of levensmiddelen, zogenaamde 'technische toepassingen'.

⁸ In-ovo betekent letterlijk 'in het ei'. Dit verwijst naar technieken die tijdens de embryonale ontwikkeling in het broedei worden toegepast, zoals vaccinatie of geslachtsbepaling vóór uitkomst.

⁹ [BNC Fiche 6: Herziening verordening dierenwelzijn tijdens transport | Rijksoverheid.nl](#)

De strategie richt zich met name op methaan- en ammoniakuitstoot van koeien en varkens en fijnstofuitstoot van pluimvee. Het kabinet verwelkomt een geharmoniseerde methodologie voor het meten van broeikasgasemissies op bedrijfsniveau en verbeterde monitoringtools die het effect van maatregelen op bedrijfsniveau meenemen. De verschillende instrumenten die in Nederland worden gebruikt (bijvoorbeeld KringloopWijzer en NEMA) zijn belangrijk om mee te wegen in de verdere uitwerking van deze methodologie. Het kabinet zal daarom het belang onderstrepen dat rekening wordt gehouden met bestaande systemen. Daarnaast zal het kabinet aandacht vragen voor EU beleid en instrumenten om broeikasgasemissies uit de veehouderij te reduceren.¹⁰ Ook steunt het kabinet de (publiek-private) ketenbenadering in de strategie. Deze ketenaanpak om tot een eenduidige duurzaamheidsaanpak te komen is in lijn met het *True Value Language* (TVL) initiatief in Nederland met de ambitie om tot eenduidige taal, definities en berekeningsmethodieken te komen t.b.v. efficiënte en effectieve publieke doelsturing en private ketensturing. Het kabinet zal de mogelijke opname van emissiereducties in de veehouderij in het toepassingsgebied van de EU-verordening voor koolstofverwijdering en koolstoflandbeheer (CRCF) beoordelen aan de hand van het nog te ontvangen rapport van de Commissie conform artikel 18 van die verordening¹¹.

Volgens het kabinet is er daarnaast een bredere focus nodig, bijvoorbeeld om haar natuur te beschermen en vergunningverlening weer mogelijk te maken. Zo is ook regulering en voor sommige gebieden extensivering van belang. Het is daarom waardevol dat deze Europese strategie expliciete aandacht heeft voor de grote diversiteit die bestaat tussen de Europese lidstaten en voor de diversiteit qua agrarische ondernemers. Daarbij verwelkomt het kabinet dat de Commissie de noodzaak tot gebiedsgerichte oplossingen met oog voor lokale omstandigheden benoemt. De betrokkenheid van de regio bij het uitwerken en uitvoeren van de strategie van de Commissie is essentieel. Wat plattelandsontwikkeling betreft hecht het kabinet eraan dat, conform de langetermijnvisie voor plattelandsgebieden, naast de kansen die veehouderij hiervoor biedt, ook andere en bredere ontwikkelperspectieven en interventies worden gezien.

Met betrekking tot mest en nutriënten is de door de Commissie beschreven inzet op duurzame bouwplannen en het bevorderen van de bodemgezondheid reeds onderdeel van het Nederlandse beleid, dat ook meegenomen zal worden in het op te stellen 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn, en dus verwelkomt het kabinet deze inzet. Daarnaast is het kabinet positief over het voorstel van de Commissie om in te zetten op een vereenvoudiging en betere implementatie van de Nitraatrichtlijn. Met de technische aanpassing van de Nitraatrichtlijn van begin 2026 is het mogelijk geworden om onder voorwaarden bepaalde bewerkte vormen van dierlijke mest (RENURE) te gebruiken boven de

¹⁰

¹¹ Verordening van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2024 tot vaststelling van een certificeringskader van de Unie voor permanente koolstofverwijdering, koolstoflandbeheer en koolstofopslag in producten, Verordening (EU) 2024/3012.

gebruiksnorm voor dierlijke mest (binnen de totale stikstofgebruiksnorm). Het kabinet is hier positief over omdat daarmee de afhankelijkheid van stikstofkunstmest kan worden verminderd (zie ook het BNC-fiche over het Actieplan Meststoffen).¹² Het kabinet is ook positief over de aandacht die in het voorstel wordt gegeven aan de ondersteuning van het opstarten van biogasinstallaties om zo enerzijds minder verlies van emissies naar het milieu te realiseren en anderzijds minder afhankelijk te worden van fossiele stoffen. Wel vraagt het kabinet meer inzet van de Commissie voor de stabiele stimulering van vergisting. Hierbij valt te denken aan bindende Europese doelen voor groen gas productie of een herziening van de *Effort Sharing Regulation* om de emissiereductie van groen gas mee te laten tellen in het land van consumptie. Dit laatste is nodig om lidstaten zelf in staat te stellen om effectief groen gas beleid vorm te geven. Daarbij blijft vergunningverlening en de impact op emissies van stikstof en andere luchtvervuilende stoffen een aandachtspunt.

Het kabinet is positief over de inzet van de Commissie om de sociale weerbaarheid en het psychosociale welzijn van agrarische ondernemers op Europees niveau te agenderen. Het kabinet verwelkomt deze EU-brede aandacht, mits er bij de concrete uitwerking voldoende flexibiliteit en ruimte blijft voor lidstaten om dit instrument naadloos te laten aansluiten op reeds bestaande nationale ondersteuningsstructuren en initiatieven. Het kabinet verkent de mogelijkheden om binnen het GLB 2028–2034 gebruik te maken van het nieuwe instrument Farm Relief Services. Dit instrument kan bijdragen aan het tijdelijk ontlasten van agrarische ondernemers door vervangende arbeid beschikbaar te stellen.

Ten aanzien van de vijfde pijler is het kabinet het eens met de Commissie dat kwaliteit een van de sterke punten is van Europese landbouw- en voedselproducten. Het kabinet kan de voorstellen verwelkomen om de samenwerking tussen veehouders en verwerkers in de keten te versterken, zoals uitbreiding van facultatieve gereserveerde termen om verschillen in kwaliteit aan te duiden. Met deze facultatieve gereserveerde vermeldingen kan worden aangetoond dat is voldaan aan de duurzaamheidsvereisten die nationale of Europese fondsen eisen voor de toegang tot investeringen. Wel is het kabinet kritisch op het voornemen van de Commissie voor de introductie van een nieuwe Europese term voor excellentie zonder inzicht in regeldrukeffecten.

Het kabinet zal verduidelijking vragen over de meerwaarde van een dergelijke nieuwe Europese term ten opzichte van bestaande Europese kwaliteitsregelingen als Beschermde Oorsprongsbenaming en Beschermde Geografische Aanduiding (BOB/BGA), het biologische logo en de huidige regelgeving voor herkomstetikettering in de Levensmiddelenverordening en de Gemeenschappelijke Marktordening. Benchmarking op Europees niveau tussen kwaliteitslabels die momenteel in nationale markten worden gebruikt zou van toegevoegde waarde kunnen zijn. Voor excellentie zet het kabinet in op het versterken van de marktpositie van Europese veeteeltproducten door technologische innovatie, consumentenvoorlichting en het verwaarden van duurzame en diervriendelijke productiemethoden.

¹² BNC-fiche EU-Actieplan Meststoffen, Kamerstuk 22112, nr. 4394

b) Eerste inschatting van krachtenveld

De meeste lidstaten verwelkomen de strategie en erkennen het potentieel ervan, vooral in combinatie met het eveneens op 7 juli gepresenteerde Actieplan voor het EU-eiwitsysteem. Verschillende lidstaten hebben in een eerste reactie de nadruk gelegd op de potentie van het versterken van de concurrentiekracht en de onafhankelijkheid van de EU. Daarbij zijn wel vragen gesteld over de wijze waarop de voorstellen uit de strategie gefinancierd zullen worden. Er was brede steun van lidstaten voor de voorstellen op het gebied van vaccinatie tegen dierziekten. Uit de eerste reacties lijkt te kunnen worden afgeleid dat bij de meeste lidstaten het verdienvermogen en de concurrentiekracht wordt verkozen boven duurzaamheids- en dierenwelzijnsambities. De positie van het Europees Parlement is op dit moment nog niet bekend.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling bevat een strategie voor het toekomstbestendig maken van de veehouderij in de Europese Unie. Daarbij worden diverse gebieden betrokken: de interne markt, landbouw, sociaal beleid, economische samenhang en milieu. Ook onderzoek (o.a. op het gebied van duurzame praktijken en technologie) is een belangrijk onderdeel van de mededeling. Op het terrein van de interne markt, landbouw, sociaal beleid, economische samenhang en milieu is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de Europese Unie en de lidstaten (artikel 4, tweede lid, onder a tot en met e VWEU). Op het gebied van onderzoek is er sprake van een parallelle bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (art. 4, lid 3, VWEU). De uitoefening van deze bevoegdheid belet de lidstaten niet hun eigen bevoegdheid uit te oefenen.

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft als doel om een toekomstbestendige en veerkrachtige veehouderij in de EU te realiseren. De strategie, die steunt op nauwe samenwerking met lidstaten en de landbouwsector, pakt uitdagingen aan rondom milieu, klimaat, dierenwelzijn en werkgelegenheid. De voorgestelde acties moeten de Europese veehouderij duurzamer en concurrerder maken, ontvolking in kwetsbare gebieden tegengaan en bijdragen aan een klimaatneutrale EU in 2050. Gezien het grensoverschrijdende karakter van de veeteelt kan dit onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt, daarom is een EU-aanpak wel nodig. Het geven van een strategie voor de lange termijn biedt een voorspelbaarder langetermijnkader, o.a. voor investeringen en innovatie op het boerenbedrijf en zorgt daarmee voor een gelijk speelveld. Mede gelet op de grensoverschrijdende problematiek en de aanpak daarvan is optreden op EU-niveau gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft als doel om een toekomstbestendige en veerkrachtige veehouderij in de EU te realiseren. De strategie, die steunt op nauwe samenwerking met lidstaten en de landbouwsector, pakt uitdagingen aan rondom milieu, klimaat, dierenwelzijn en werkgelegenheid. De voorgestelde acties moeten de Europese veehouderij duurzamer en concurrerender maken, ontvolking in kwetsbare gebieden tegengaan en bijdragen aan een klimaatneutrale EU in 2050. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken. Er wordt niet alleen gedacht aan het economische aspect en concurrentievermogen, maar er is het maatregelenpakket ook bijzondere aandacht is voor uitdagingen zoals de milieu- en klimaatvoetafdruk, als de bijdragen van de sector aan de voedselvoorziening, werkgelegenheid, territoriale cohesie, biodiversiteit en culturele waarde. Een gecoördineerde aanpak op deze gebieden komt het doel (toekomstbestendigheid en veerkracht van de veehouderij) ten goede. Bovendien gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat er ook ruimte gelaten wordt aan lidstaten voor het nemen van maatregelen. De mededeling kondigt tal van (financiële) acties aan, o.a. op het gebied van risicobeheer, preventie en bestrijding van dierziekten, financiering van investeringen voor overgang naar betere duurzaamheid/dierenwelzijn, het opzetten van een platform voor de veehouderij met een register van oplossingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn en een stappenplan voor slachthuizen, maar kondigt ook aan voort te blijven bouwen op het bestaande kwaliteitsbeleid (geografische aanduidingen) en biologische productie. Deze strategie wordt uitgevoerd als forum voor discussie. Zo hebben de lidstaten inspraak in de precieze invulling en blijft er ook ruimte voor lidstaten om eigen maatregelen te nemen.

d) Financiële gevolgen

Het kabinet zal de Commissie vragen aan te geven wat het financieel beslag van de toekomstige voorstellen zal zijn. Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Het kabinet wil niet vooruitlopen op de integrale afweging van middelen na 2027. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

De strategie leidt niet direct tot wijzigingen in bestaande wet- en regelgeving, dus de mededeling heeft geen direct effect op regeldruk en administratieve lasten. In de mededeling worden verschillende voorstellen aangekondigd, waaronder het streven naar vereenvoudiging van de agrifoodwetgeving, die administratieve lasten kan verlagen. De toekomstige uitwerking van sommige andere voorstellen kunnen wel regeldrukeffecten hebben. Het kabinet zal aandacht vragen voor het belang van een gedegen impact assessment bij eventuele toekomstige voorstellen en meenemen dat deze niet leiden tot een stapeling van aanvullende eisen bovenop nationale regelgeving.

Deze strategie zelf heeft geen directe gevolgen voor de concurrentiekracht van de EU. In deze mededeling kondigt de Commissie verschillende voorstellen aan om de concurrentiekracht van de EU te versterken. Daarnaast kunnen de voorstellen voor een eerlijker speelveld van de Commissie effecten hebben op bilaterale en multilaterale relaties van de EU.

Aangekondigde voorstellen die toezien op het stellen van productiestandaarden voor import t.a.v. dierenwelzijn, hebben impact op derde landen en hun markttoegang tot de EU. Daarnaast zijn er risico's verbonden aan het nemen van unilaterale maatregelen, zoals tegenmaatregelen vanuit derde landen of worden deze maatregelen aangevochten door derde landen bij de WTO. Daarom is het van belang dat voorstellen die toezien op productiestandaarden voor import gepaard gaan met gedegen impact assessments, waarbij naast de aandacht voor de gevolgen op de interne markt ook expliciet gekeken wordt naar de impact van de wetgeving op (de relatie met) derde landen en WTO-comptabiliteit van de voorstellen, de concurrentiepositie van de EU ten opzichte van derde landen en de noodzaak tot flankerend beleid voor implementatie.